

Byla C-129/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. vasario 19 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. sausio 29 d.

Kasatorė:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Kita kasacinio proceso šalis:

BV

Pagrindinės bylos dalykas

Presidenza del Consiglio dei Ministri (Ministrų Tarybos Pirmininko tarnyba) kasacinis skundas dėl *Corte di appello di Torino* (Turino apeliacinis teismas, Italija) sprendimo, kuriuo jis beveik visiškai patvirtino Turino pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo Italijoje nuolat gyvenančiai Italijos pilietei, tapusiai smurtinio tyčinio nusikaltimo auka, pripažino teisę į kompensaciją, kurią Italijos valstybė turi sumokėti dėl to, kad į nacionalinę teisę neperkėlė Direktyvos 2004/80/EB.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį yra susijęs su pareigos perkelti į nacionalinę teisę 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/80/EB *dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms* (toliau taip pat – „Direktyva“), ypač jos 12 straipsnio 2 dalį, pažeidimu.

Prejudiciniai klausimai

Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikiami klausimai (kiek tai susiję su pagrindinės bylos aplinkybėmis: dėl ieškinio dėl žalos atlyginimo, kurį pateikė Italijoje nuolat gyvenanti Italijos pilietė prieš valstybę, kaip teisės aktų leidėją, kuri neįgyvendino ir (arba) netinkamai įgyvendino ir (arba) nevysiškai įgyvendino įsipareigojimus pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms, ir visų pirma įsipareigojimo, nustatyto 12 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią valstybės narės ne vėliau kaip iki 2005 m. liepos 1 d. (kaip nustatyta tolesnio 18 straipsnio 1 dalyje) turi nustatyti bendrą kompensacijų sistemą, kurią taikant būtų galima užtikrinti teisingą ir tinkamą kompensaciją dėl visų smurtinių tyčinių nusikaltimų (įskaitant seksualinį smurtą, kurį patyrė proceso šalis) nukentėjusioms aukoms, tais atvejais, kai iš tiesiogiai atsakingų šalių neįmanoma gauti visos kompensacijos už patirtą žalą):

- a) ar – atsižvelgiant į tai, kad 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms buvo ne laiku ir (arba) nevysiškai perkelta į nacionalinę teisę, nėra tiesiogiai taikoma (angl. *non self executing*), taip pat joje nustatyta pareiga sukurti kompensavimo sistemą smurtinių nusikaltimų aukoms, kuria remiantis atsakomybė už kompensaciją, susijusią su tarpvalstybiniais subjektais, kuriems tik ir skirta minėta direktyva, tenka valstybei narei pagal Teisingumo Teismo praktikoje nustatytus principus (be kita ko, *Francovich* ir *Brasserie du Pecheur ir Factortame III* bylose) – (Europos Sąjungos) teisėje nustatyta panaši valstybės narės atsakomybė, susijusi su ne tarpvalstybiniais subjektais (taigi jos gyventojais), kurie nėra tiesioginiai naudos gavėjai įgyvendinant direktyvą, bet kurie, siekiant išvengti lygybės principo ir nediskriminavimo principo pažeidimo pagal minėtą (Europos Sąjungos) teisę, turėjo ir galėjo – jei direktyva būtų buvusi laiku ir visiškai perkelta į nacionalinę teisę – pasinaudoti išplėstu šios direktyvos veiksmingu poveikiu (t. y. minėta kompensavimo sistema)?

– Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

- b) ar 2017 m. rugpjūčio 31 d. *Ministro dell'interno* (Vidaus reikalų ministras) dekretu (priimtu vadovaujantis 2016 m. liepos 7 d. įstatymo Nr. 122 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea – Legge europea 2015–2016* (Nuostatos dėl įsipareigojimų, kylančių iš Italijos narystės Europos Sąjungoje, vykdymo – Europos teisė 2015–2016) 11 straipsnio 3 dalimi, ir vėlesniais pakeitimais (nustatytais 2017 m. lapkričio 20 d. Įstatymo Nr. 167 6 straipsniu ir 2018 m. gruodžio 30 d. Įstatymo Nr. 145 1 straipsnio 593–596 dalimis) nustatyta fiksuota 4 800 eurų kompensacija smurtinių tyčinių nusikaltimų (ir ypač Baudžiamojo kodekso 609-*bis* straipsnyje nurodyto seksualinio

smurto) aukoms gali būti laikoma „teisinga ir tinkama kompensacija“ įgyvendinant Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalies nuostatas?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (ypač jos 2, 6 ir 14 konstatuojamosios dalys ir 12 ir 18 straipsniai)

ESS 18 straipsnis

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20, 21 ir 51 straipsniai

Nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

Baudžiamojo kodekso 609-bis straipsnis „Seksualinis smurtas“

2016 m. liepos 7 d. Įstatymas Nr. 122 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea – Legge europea 2015–2016* (Nuostatos dėl įsipareigojimų, kylančių iš Italijos narystės Europos Sąjungoje, vykdymo – Europos teisė 2015–2016), įsigaliojęs 2016 m. liepos 23 d. ir iš dalies pakeistas iš pradžių 2017 m. lapkričio 20 d. Įstatymo Nr. 167 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea - Legge europea 2017* (Nuostatos dėl įsipareigojimų, kylančių iš Italijos narystės Europos Sąjungoje, vykdymo – Europos teisė 2017) 6 straipsniu, o vėliau – 2018 m. gruodžio 30 d. Įstatymo Nr. 145 *Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2019 e bilancio pluriennale per il triennio 2019-2021* (Valstybės biudžeto sąmata 2019 finansiniams metams ir trimečio biudžeto sąmata 2019–2021 m. laikotarpiui) 1 straipsnio 593–596 dalimis. Konkrečiai:

– 11 straipsnis, kurio 1 dalyje numatyta „teisė į valstybės kompensaciją asmeniui, nukentėjusiam nuo smurtinio tyčinio nusikaltimo ir bet kuriuo atveju nuo nusikaltimų, nurodytų Baudžiamojo kodekso 603-bis straipsnyje, išskyrus 581 ir 582 straipsnyje išvardytus nusikaltimus, nebent yra sunkinančių aplinkybių, numatytų Baudžiamojo kodekso 583 straipsnyje“. Pagal 2 dalį, kompensacija už nužudymą, seksualinį smurtą ar sunkų kūno sužalojimą išmokama aukai arba, jos mirties dėl nusikalstamos veikos atveju – jos teisių turėtojams, tokio dydžio, koks nustatytas ministro įsakymu, kaip nurodyta to paties 11 straipsnio 3 dalyje. Kitų nei pirmiau nurodytų nusikaltimų atveju kompensacija išmokama padengiant patirtas medicininės ir priežiūros išlaidas.

2017 m. rugpjūčio 31 d. Vidaus reikalų ministro dekretas *Determinazione degli importi dell'indennizzo alle vittime dei reati intenzionali violenti* (Kompensacijos aukoms, nukentėjusioms nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, dydžio nustatymas). Šiame dekrete nustatomi šie kompensacijos aukoms, nukentėjusioms nuo

smurtinių tyčinių nusikaltimų, dydžiai: „a) už nužudymą išmokama fiksuota 7 200 eurų suma, o sutuoktinio įvykdyto nužudymo atveju, įskaitant skyrium gyvenantį asmenį arba išsituokusį asmenį, arba asmens, kuris turi ar turėjo emocinių santykių su auka, išmokama fiksuota 8 200 eurų suma tik aukos vaikams; b) už seksualinį nusikaltimą, nurodytą Baudžiamojo kodekso 609-bis straipsnyje, išskyrus atvejus, kai yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, išmokama fiksuota 4 800 eurų suma; c) už kitus nusikaltimus, kurie nėra nurodyti a ir b punktuose – ne didesnė kaip 3 000 eurų suma medicinos ir priežiūros išlaidoms kompensuoti“ (1 straipsnis).

Civilinio kodekso 1218 straipsnis: „Skolininkas, kuris nevykdo jam priklausančių mokėjimo įsipareigojimų, atsako už žalos atlyginimą, jeigu neįrodo, kad mokėjimo įsipareigojimų nebuvo įmanoma įvykdyti arba vėluojama juos įvykdyti dėl nuo jo nepriklausančių aplinkybių“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso apibūdinimas

- 1 2005 m. spalio mėn. iš Rumunijos kilusi Italijos pilietė, nuolat gyvenanti Italijoje (toliau – „BV“), nukentėjo nuo smurtinio tyčinio nusikaltimo (seksualinio smurto), kurį įvykdė du Rumunijos piliečiai Turine. Už šį nusikaltimą pastarieji piliečiai buvo nuteisti baudžiamąja tvarka ir jiems paskirta galutinė dešimties metų ir šešių mėnesių laisvės atėmimo bausmė, taip pat atskirame teismo procese BV naudai priteistas žalos atlyginimas, nustatant preliminarį iš karto mokėtiną 50 000 eurų sumą. Tačiau nukentėjusioji šios sumos negavo, nes nusikaltimo vykdytojai slapstosi.
- 2 2009 m. vasario mėn. BV pateikė Turino teismui ieškinį prieš *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministrų Tarybos Pirmininko tarnyba, toliau – PCM), kad pastarajai būtų pripažinta civilinė atsakomybė už Direktyvoje 2004/80/EB numatytų įsipareigojimų neįgyvendinimą ir (arba) netinkamą įgyvendinimą ir (arba) nevisišką įgyvendinimą.
- 3 PCM reikalavo atmesti prašymą, remdamasi tuo, kad: Direktyvoje 2004/80/EB daroma nuoroda tik į tarpvalstybinius atvejus; 12 straipsnio 2 dalies turinys yra neapibrėžtas, todėl nacionaliniam teisės aktų leidėjui suteikiama galimybė pasirinkti tiek atskiras nusikalstamas veikas, už kurias teikiama numatyta kompensacija, tiek nustatyti teisingą aukai mokėtiną sumą; Italijoje jau buvo numatyta panaši kompensacijų schema, skirta nukentėjusiems nuo smurtinių ir tyčinių nusikaltimų, nors ir taikoma tik tam tikromis aplinkybėmis, pvz., visų pirma, teroristinės kilmės ir mafijos tipo nusikaltimų atveju, taip pat su lupikavimu ir turto prievartavimu susijusių nusikalstamų veikų atveju.
- 4 2010 m. gegužės 26 d. Turino teismas priėmė sprendimą, kuriame iš esmės konstatavo, kad PCM neįgyvendino Direktyvos 2004/80/EB, ir priteisė BV naudai 90 000 eurų dydžio sumą.

- 5 PCM apskundė šį teismo sprendimą Turino apeliaciniam teismui. 2012 m. sausio 23 d. priimtu sprendimu šis apeliacinis teismas patvirtino, kad Italijos valstybė pažeidė Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje nustatytą įpareigojimą. Todėl apeliacinis teismas PCM skundą patenkino tik iš dalies, ir sumą, mokėtiną BV, sumažino iki 50 000 eurų.
- 6 Dėl Turino apeliacinio teismo sprendimo PCM pateikė kasacinį skundą. *Corte di Cassazione* (Kasacinis teismas) byla buvo sustabdyta laukiant Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) sprendimų, susijusių su pažeidimo nagrinėjimo procedūra, Europos Komisijos pradėta 2014 m. gruodžio 22 d. prieš Italijos Respubliką (C-601/14), taip pat dėl *Tribunale di Roma* (Romos teismas) 2015 m. kovo 24 d. nutartimi pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą dėl minėtos direktyvos 12 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 7 Išnagrinėjus dvi minėtas bylas (pirmosios atveju priimtas didžiosios kolegijos 2016 m. spalio 11 d. sprendimas, C-601/14; antrosios bylos atveju 2017 m. vasario 28 d. priimta Teisingumo Teismo pirmininko nutartis, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas atsisakė savo prašymo), byla buvo atnaujinta.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 8 PCM teigia, kad nėra tinkamų teisinių sąlygų, kuriomis remiantis valstybei galėtų būti nustatyta atsakomybė už žalą, susijusią su Direktyvos 2004/80/EB perkėlimu į nacionalinę teisę. Konkrečiau, PCM teigia, kad direktyvoje, ypač jos 12 straipsnyje, nėra numatytos teisės, kuriomis gali tiesiogiai naudotis nuolatiniai gyventojai savo gyvenamosios vietos valstybės atžvilgiu, nes joje nurodomi tik „tarpvalstybiniais atvejais“, ir šia direktyva siekiama užtikrinti, kad tuo atveju, kai smurtinis tyčinis nusikaltimas padarytas kitos valstybės narės teritorijoje, o ne nukentėjusiojo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, jis galėtų pasinaudoti kompensavimo procedūromis nusikaltimo padarymo vietoje. Be to, PCM teigia, kad BV naudai priteista kompensacijos suma yra pernelyg didelė.
- 9 BV primena kitų bylų iš esmės nagrinėjusių teismų, kurie patenkino prieš Italijos valstybę pateiktą ieškinį atlyginti žalą, padarytą seksualinio smurto aukoms dėl Direktyvos 2004/80/EB neperkėlimo į nacionalinę teisę, sprendimus priteisti 70 000 eurų ir 150 000 eurų sumas, kuriuos *Corte di appello di Milano* (Milano apeliacinis teismas) patvirtino 2017 m. balandžio 18 d. sprendimu Nr. 1653.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

- 10 Kasacinis teismas nurodo, kad, remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, valstybės narės deliktinė atsakomybė už privatiems asmenims padarytą žalą dėl Sąjungos teisės pažeidimų yra neatsiejama nuo Sąjungos teisinės

sistemos, ir, atsižvelgiant į tokią atsakomybę, žalą patyrę asmenys turi teisę į kompensaciją, jei įvykdytos trys sąlygos, būtent: 1) pažeista Sąjungos teisės norma siekiama suteikti jiems teisių; 2) jos pažeidimas yra pakankamai rimtas; 3) yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp valstybės pareigos pažeidimo ir asmenų patirtos žalos.

- 11 Kasacinio teismo teigimu, nagrinėjant a punkte nurodytą prejudicinį klausimą, reikia atsižvelgti, visų pirma, į pirmąją iš minėtų sąlygų. Iš tikrųjų, nėra abejonių, kad šioje byloje įvykdytos kitos dvi sąlygos, nes Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (Sprendimas byloje C-601/14) konstatavo, kad Italijos valstybė neįvykdė įsipareigojimo pagal Direktyvos 2004/80/EB straipsnio 2 dalį, ir BV patirta žala už pavėluotą ir (arba) nevisišką minėto įsipareigojimo įvykdymą yra priežastiniais ryšiais susijusi su tokiu neįvykdymu.
- 12 Kasacijos teismas pabrėžia, kad ESTT sprendime byloje C-601/14 pripažino, kad „nesiėmusi visų būtinų priemonių, kad tarpvalstybiniais atvejais užtikrintų kompensacijų visiems nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų jos teritorijoje, schemas buvimą, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimo pagal Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalį“.
- 13 Remiantis argumentais, pateiktais paties ESTT išaiškiniame dėl bendros Direktyvos 2004/80/EB taikymo apimties (žr. Sprendimo C-601/14 36–44 konstatuojamąsias dalis), pirmiau minėta „12 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją siekiama kiekvienam Sąjungos piliečiui užtikrinti teisę į teisingą ir tinkamą kompensaciją dėl žalos, patirtos valstybėje narėje, kurioje jis pasinaudojo laisvo judėjimo teise, įpareigojant kiekvieną valstybę narę nustatyti kompensacijų nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų jos teritorijoje, schemą“ (45 punktas).
- 14 Atsižvelgiant į Italijos Respublikos prieštaravimus dėl ribotos įsipareigojimų, kylančių iš Direktyvos 2004/80/EB (48 punktas), taikymo apimties, sprendime byloje C-601/14 pabrėžiama, kad nors ESTT iš tikrųjų „nusprendė, kad pagal Direktyvą 2004/80 kompensacijos numatomos vieninteliu atveju, t. y. kai tyčinis smurtinis nusikaltimas buvo padarytas valstybėje narėje, kurioje nukentėjusysis pasinaudojo laisvo judėjimo teise, todėl išimtinai vidaus situacija nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį“ (49 punktas) – taip nusprenddamas ESTT „tik nurodė, kad Direktyvoje 2004/80 nustatyta bendradarbiavimo sistema yra susijusi vien su galimybe gauti kompensacijas tarpvalstybiniais atvejais, nepaneigdamas to, kad siekiant tokiems atvejais užtikrinti šios direktyvos tikslo pasiekimą pagal jos 12 straipsnio 2 dalį kiekviena valstybė narė įpareigojama nustatyti nacionalinę schemą, garantuojančią kompensacijas nukentėjusiesiems nuo visų tyčinių smurtinių nusikaltimų, padarytų jos teritorijoje“ (49 punktas, taip pat žr. 50 punktą).
- 15 Kaip nurodė kasacinis teismas, sprendimas byloje C-601/14 atitinka ankstesnius ESTT sprendimus, kuriuose Direktyva 2004/80/EB visada buvo aiškinama kaip reglamentuojanti tik „tarpvalstybinį aspektą turinčius atvejus“ (žr. 2007 m.

birželio 28 d. Sprendimo byloje *Dell'Orto*, C-467/05, 57 ir 59 punktus, 2012 m. liepos 12 d. Sprendimo byloje *Giovanardi*, C-79/11, 37 punktą, 2014 m. sausio 30 d. Nutarties byloje *Paola C.*, C-122/13, 12 ir 13 punktus).

- 16 Todėl Italijos valstybės pareigos nustatyti kompensacijų schemą nukentėjusiesiems nuo „visų“ smurtinių tyčinių nusikaltimų (įskaitant seksualinį smurtą), įvykdytų jos teritorijoje, vykdytas, remiantis vien Direktyvos 2004/80/EB nuostatomis, turi būti susijęs su „tarpvalstybinį aspektą turinčius atvejais“, o ne su „išimtinai vidaus situacijomis“. Remiantis tuo darytina išvada, kad Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kurią pažeidė Italijos valstybė, turėtų būti vertinama kaip sąlyga siekiant nedelsiant ir tiesiogiai pasinaudoti teise į žalos atlyginimą dėl padaryto nusikaltimo valstybėje, kaip teisės aktų leidėjoje, tik „tarpvalstybinį aspektą turinčiais atvejais“, ir todėl nepritaria, kad tokia galimybė gali nedelsiant ir tiesiogiai pasinaudoti nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų nukentėję nuolat Italijos valstybėje gyvenantys asmenys.
- 17 Todėl a punkte nurodytas prejudicinis klausimas yra svarbus, nes neigiamas atsakymas gali turėti įtakos BV teisei reikalauti žalos atlyginimo.
- 18 Prejudicinis klausimas taip pat svarbus, atsižvelgiant į neseniai, 2016 m. liepos 7 d., priimtą Įstatymą Nr. 122, kuriuo, būtent po pažeidimo nagrinėjimo procedūros, buvo numatyta „teisė į kompensaciją dėl seksualinio smurto“ ir kurio taikymas atgaline data numatytas 2017 m. įstatymu Nr. 167, todėl taikomas ir „smurtinių tyčinių nusikaltimų, įvykdytų „po 2005 m. birželio 30 d. ir iki minėto įstatymo įsigaliojimo“, pratęsiant terminus pateikti prašymą suteikti kompensaciją pagal 2018 m. įstatymą Nr. 145.
- 19 Tačiau, nors BV gali naudotis 2016 m. įstatymo Nr. 122 suteikiamomis teisėmis, prejudicinis klausimas yra svarbus, nes BV naudojasi teise į žalos atlyginimą dėl valstybės neįvykdytos pareigos laiku perkelti Sąjungos teisės aktą į nacionalinę teisę, ir nesiekia, kad, remiantis nacionaline teise, jai būtų skirta kompensacija, kuri jau yra priteista pagal minėtą įstatymą.
- 20 Visų pirma, tai ieškinys dėl žalos atlyginimo, pateiktas prieš valstybę, kaip teisės aktų leidėją, pažeidusią Sąjungos teisėje įtvirtintus vienodo požiūrio ir (arba) nediskriminavimo principus dėl pavėluoto ir (arba) netinkamo ir (arba) neviseiško įsipareigojimų pagal Direktyvą 2004/80/EB įvykdymo.
- 21 Šiuo klausimu kasacinis teismas remiasi suformuota ESTT jurisprudencija, susijusia su pagrindinėmis teisėmis (2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Rodríguez Caballero*, C-442/00, 30 punktas), „įskaitant bendrąjį lygybės ir nediskriminavimo principą“ (C-442/00, 30 punktas, C-81/05, Sprendimo *Cordero Alonso*, 45 punktas; 2008 m. sausio 16 d. Nutarties *Molinari ir kt.*, sujungtos bylos C-128/07–C-131/07, 24 punktas).
- 22 Lygybės principas aiškiai įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 20 straipsnyje. Nediskriminavimo dėl pilietybės principas

pirmiausia buvo nustatytas ESS 18 straipsnyje (buvęs EB sutarties 12 straipsnis), o vėliau ir Chartijos 21 straipsnio 2 dalyje.

- 23 Kasacinis teismas primena Chartijos teisinę vertę ir jos taikymą (2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C-279/09, 30 punktas; 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Murat Dereci*, C-256/11, 71 punktas) ir tai, kad Sąjungoje apibrėžtas reikalavimas gerbti pagrindines teises yra privalomas valstybėms narėms tik tuo atveju, kai jų veiksmai įeina į Sąjungos teisės taikymo sritį, kai sąvoka „Sąjungos teisės įgyvendinimas“, kaip ji suprantama pagal Chartijos 51 straipsnį, siejama su tam tikro lygio sąsaja (1997 m. gegužės 29 d. Sprendimo *Kremzow*, C-299/95, 16 punktas; 2014 m. kovo 6 d. Sprendimo *Siragusa*, C-206/13, 24 ir 25 punktai).
- 24 Minėto ryšio ar sąsajos su Europos Sąjungos teise buvimas taip pat laikytas būtinu nagrinėjant ieškinį dėl deliktinės atsakomybės, pateiktą prieš valstybę narę dėl tariamo Sąjungos teisės pažeidimo, darant prielaidą, kad šios valstybės narės pilietis gali turėti teisę naudotis pagrindinėmis laisvėmis, numatytomis SESV 49, 56 ar 63 straipsniuose (2016 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Ullens de Schooten*, C-268/15, 52 ir 53 punktai).
- 25 Tame sprendime ESTT pažymėjo, kad: „SESV 49, 56 ar 63 straipsniuose numatytų pagrindinių laisvių aiškinimas gali būti reikšmingas byloje, kurioje visi elementai susiję tik su viena valstybe nare, jei nacionalinė teisė įpareigoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą valstybės narės, kuriai šis teismas priklauso, piliečiams suteikti tokias pačias teises, kokias pagal Sąjungos teisę turi kitos valstybės narės pilietis, esant tokiai pačiai situacijai“ (52 punktas) ir „[t]aip yra ir tuo atveju, kai, nors pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms Sąjungos teisė tiesiogiai netaikoma, jos nuostatas leidžia taikyti nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos sprendimų dėl visiškai su vidaus klausimais susijusių situacijų klausimu laikomasi Sąjungos teisėje įtvirtinto požiūrio“ (53 punktas ir 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Fremoluc NV*, C-343/17, 20–24 punktai; 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *K*, C-380/17, 34 punktas; 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *C*, C-257/17, 31 punktas).
- 26 Nagrinėjamu atveju, kaip nustatė Teisingumo Teismas byloje C-601/14, Italijos valstybė privalėjo laikytis Sąjungos teisės aktų, kuriuose reikalaujama, kad ji per tam tikrą terminą įgyvendintų savo pareigą sukurti bendrąją kompensacijų schemą nukentėjusiesiems nuo smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų jos teritorijoje.
- 27 Minėta pareiga, nors nedelsiant ir tiesiogiai taikoma tarpvalstybinį aspektą turinčiais atvejais, vis dėlto turėjo būti vykdoma, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas laisvai judėti kitų valstybių narių gyventojams, ir bendroji kompensacijų schema turėjo būti taikoma taip pat nuolatiniais Italijos valstybės gyventojams.
- 28 Kasacinis teismas mano, kad toks poveikio, kuris yra netiesioginio pobūdžio remiantis tik Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalimi, išplėtimas gali būti taikomas Italijos valstybei nedelsiant ir tiesiogiai, atsižvelgiant į bendrąjį lygybės principą (savaime taikomą) ir (arba) nediskriminavimo dėl pilietybės principą,

kuriais grindžiamos ES pagrindinės teisės (ES sutarties 18 straipsnis, Chartijos 20 ir 21 straipsniai), nes būtent galiojant šiems principams ir (arba) teisėms minėta valstybė laiku neįgyvendino šios direktyvos, taikydama kompensacijų schemą tik tarpvalstybinį aspektą turintiems atvejams ir tokiu būdu nepagrįstai diskriminuodama nuolat jos teritorijoje gyvenančius piliečius.

- 29 Kasacinis teismas, remdamasis 1989 m. vasario 2 d. Sprendimu *Cowan*, C-186/87 (19 punktą), mano, kad ESTT, atrodo, nepriklausomai ir savitai vertina teisę į vienodą požiūrį (šiuo atveju susijusį su nediskriminavimo dėl pilietybės principu), palyginti su Sutartyje įtvirtintomis pagrindinėmis laisvėmis (ir, be kita ko, judėjimo laisve, kuri reikšminga nagrinėjamoje byloje).
- 30 Atsižvelgiant į tai, bendrasis vienodo požiūrio principas, kuris yra valstybių narių konstitucinių tradicijų išraiška, turi būti laikomas Sąjungos teisės pagrindu.
- 31 Taigi, lygybės ir (arba) nediskriminavimo dėl pilietybės principai, kuriais grindžiamos Sąjungos pagrindinės teisės, sukuria tą būtiną „tik su vidaus teise susijusių situacijų“ ryšį su ES teise.
- 32 Atsižvelgdamas į šį ryšį, taip pat į Sąjungos pagrindinių principų, įtvirtintų ESS 18 straipsnyje ir Chartijos 20 straipsnyje bei 21 straipsnio 2 dalyje, pažeidimą ir įrodytą Italijos valstybės negebėjimą laiku įgyvendinti įpareigojimo, nustatyto Direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje, kasacinis teismas mano, kad būtina kreiptis į ESTT dėl prejudicinio klausimo, pateikto *a* punkte.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo

- 33 Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, Italijos valstybė galimai būtų laikoma atsakinga už Sąjungos teisės pažeidimą, ir atsakymas į klausimą, pateiktą *b* punkte, taip pat būtų svarbus.
- 34 Pagal ESTT jurisprudenciją, žala taip pat gali būti atlyginama specifine forma, nacionaliniam teisės akto leidėjui visiškai suderinant teisės aktus su Europos Sąjungos nuostatomis ir taikant juos atgaline data, jei to pakanka kompensuoti žalai, atsiradusiai dėl ES teisės pažeidimo žalingų pasekmių, tačiau kartu atsižvelgiant į galimą didesnę žalą, patirtą dėl to, kad nebuvo galima laiku pasinaudoti teisės akto teikiamais privalumais (1997 m. liepos 10 d. Sprendimo *Maso ir kt.*, C-373/95, 39–42 punktai).
- 35 Pagrindinis kriterijus, taikomas įvertinant ir atlyginant žalą, kurią patyrė nukentėjusysis dėl valstybės pažeidimo pavėluotai perkeliant Direktyvą 2004/80/EB į nacionalinę teisę, yra kompensacijos suma, į kurią jis būtų turėjęs teisę kaip nuo smurtinio tyčinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo.
- 36 Sąjungos teisės aktuose nustatyta, kad kompensacija turi būti teisinga ir tinkama (šiuo atveju Direktyvos 2004/80/EB 6 konstatuojamoji dalis ir 12 straipsnio 2 dalis; taip pat žr. 2016 m. balandžio 12 d. Generalinio advokato išvados byloje C-601/14 86 ir 87 punktus).

- 37 Taigi ESTT patikėtas kompensacijos „teisingumo“ ir „tinkamumo“, kaip numatyta Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje, aiškinimas yra svarbus nagrinėjant kriterijų, kuriuos bylą iš esmės nagrinėjantis teisėjas taikė nustatydamas BV patirtą žalą, teisingumą teisiniu požiūriu.
- 38 Kasacinis teismas primena, kad 2017 m. rugpjūčio 31 d. Vidaus reikalų ministro dekretu, priimtame pagal 2016 m. Įstatymo Nr. 122 11 straipsnio 3 dalį, numatyta fiksuota 4 800 eurų kompensacija už seksualinį smurtinį nusikaltimą. Tokia kompensacija skiriama iš bendrojo fondo, iš kurio taip pat mokamos kompensacijos nukentėjusiems nuo mafijos tipo nusikaltimų, taip pat su turto prievartavimu ir lupikavimu susijusių nusikalstamų veikų.
- 39 Apskritai ir atsižvelgiant į tai, kad minėtoje Direktyvoje 2004/80/EB nėra konkrečių tiesiogiai taikomų nuostatų, kasacinis teismas laikosi nuomonės, kad būtų galima plačiai interpretuoti teisingumo ir tinkamumo kriterijus kompensacijai gauti.
- 40 Teisingumo kriterijumi, atrodo, siekiama užtikrinti, kad skiriant kompensaciją (taigi ir nustatant jos dydį) būtų atsižvelgta, visų pirma, į seksualiniam smurtiniam nusikaltimui būdingą sunkumą, dėl kurio aukos, turint omenyje jų vienodą orumą, turi būti iš esmės vienodai vertinamos. Toks nusikalstamos veikos sunkumas, be kita ko, buvo pripažintas nacionalinės teisės aktų leidėjo tame pačiame 2016 m. Įstatyme Nr. 122, kuriuo jis siekė suteikti teisę būtent „seksualinio smurto aukoms“ vienodomis sąlygomis su „žmogžudystės aukomis“ pasinaudoti pirmiau minėtu bendroju fondu (11 straipsnio 3 punktas).
- 41 Tuo tarpu pagal tinkamumo kriterijų reikalaujama nustatyti kompensaciją, atsižvelgiant į reikšmingas subjektyvias ir objektyvias nusikaltimo aplinkybes.
- 42 Šiomis aplinkybėmis kasacinis teismas mano, kad tinkama atsižvelgti į įvairius atvejus, kuriais skirtos kompensacijos iš minėto bendrojo fono. 1990 m. Įstatyme Nr. 302, pavyzdžiui, asmenims, kuriems nustatytas nuolatinis invalidumas dėl teroro aktų ar organizuoto nusikalstamumo, buvo numatyta skirti kompensaciją, kurios dydis siekė 200 000 eurų, proporcingai nustatytam invalidumo procentui.
- 43 Teismas taip pat pateikia nuorodą į savo jurisprudenciją dėl kriterijų, kuriais turėtų vadovautis bylą iš esmės nagrinėjantys teismai, priteisdami žalos, patirtos dėl seksualinio smurtinio nusikaltimo, atlyginimą civiliniuose procesuose. Šie kriterijai buvo nustatyti atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, moralinę ir fizinę laisvę seksualinėje srityje, sukeltus psichikos sutrikimus ir psichologinį poveikį asmeniui bei tarpasmeniniams santykiams, poveikį laiko atžvilgiu ir nusikalstamos veikos padarinius aukos asmenybei. Tik orientaciniu požiūriu pažymėtina, kad pastarojo meto bylose iš esmės šias bylas nagrinėjusių teisėjų priteista kompensacija už seksualinius smurtinius nusikaltimus svyruoja nuo 10 000 eurų (nepilnamečiui, bet apsiribojant tik neturtinės žalos atlyginimu) iki 200 000 eurų (nepilnamečiui). Dėl pasikėsینimo išžaginti pilnametį asmenį buvo priteista 15 000 eurų suma.

- 44 Kasacinis teismas supranta, kad, skirtingai nuo plačios teisės aktų leidėjo laisvės, kurią jis turi nustatydamas bendrą kompensacijų schemą pagal Direktyvą 2004/80/EB, žalos atlyginimas asmeniui turi atitikti principą, pagal kurį nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui turi būti visiškai atlyginta žala, atsiradusi dėl neigiamų šios veikos pasekmių.
- 45 Vis dėlto, kadangi teisės aktų leidėjo veiksmų laisvė, nors ir plati, turi būti neišvengiamai pagrįsta teisingumo ir tinkamumo kriterijais, nustatytais Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje, kasacinio teismo manymu, kompensacijos dydis turi iš esmės atitikti šiuos kriterijus ir pirmiau nurodytus kriterijus, kuriais vadovaujamosi nustatant teisingą neturtinės žalos, patirtos dėl seksualinio smurto, atlyginimo dydį, nors galiausiai būtina žalos atlyginimo ir kompensacijos sutaptis gali ir nebūti pasiekta.
- 46 Kasacinio teismo teigimu, viena vertus, nustatant kompensaciją, kuri gali būti išplėsta remiantis pirmiau nurodytais įstatymais, Italijos teisės aktų leidėjas pasirinko kompensacijos nustatymo kriterijus, kurie yra teisingi (kompensacijos dydis nustatomas pagal smurtinio nusikaltimo sunkumą) ir tinkami (kompensacijos dydis taip pat nustatomas remiantis konkrečiomis nusikalstamos veikos aplinkybėmis).

Kita vertus, nagrinėjamas Italijos teisės aktas, nurodytas *b* punkte pateiktame prejudiciniame klausime, kelia abejonių, nes jame nustatyta 4 800 eurų dydžio kompensacija kaip fiksuota (taigi iš esmės „netinkama“) ir nepagrįstai maža suma (kompensacija nėra „teisinga“) gali būti pažeistas reikalavimas, numatytas Direktyvos 2004/80/EB 12 straipsnio 2 dalyje.